

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni . . . 6 „
Pentru România şi
străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 „

TELEFON Nr. 226.

GAZETA TRANSILVANIEI

ZIAR POLITIC NAŢIONAL.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRATIJA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la adminis-
traţie. Preţul după tarife
şi învoială.

Manuscrisele nu se în-
napoiesc.

Studii asupra organizaţiei noastre politice.

De Dr. Valer Moldovan.

III.

O altă problemă nu mai puțin vitală a organizaţiei noastre de mâne este:

Aducerea în conglăsură a organizaţiei partidului național regnicolar cu așezămintele de organizație comitatensă și comunală deja existente sau cari se vor înființa în viitor, introducerea unei uniformități în organizațiile municipale, normarea raportului dintre acestea și conferența națională resp. comitetul ei executiv, și în fine aflarea modalităților de decentralizare a cluburilor comitatense asi prea îngreunate.

Ideia fundamentală a părerilor noastre în această chestiune e, că dela început e greșită și zădărnica orice încercare de-o decentralizare a partidului național român, care ar nesocoti organizațiile bune rele deja existente de prin comitate, și ar încerca a-și crea organe locale în fiecare cerc electoral, direct subordonate comitetului central și independente de cluburile comitatense.

Cluburile comitatense din comitatele locuite de Români sunt produse ale autonomiei municipale și a vieții politice ce se desfășoară și în cadrele acestei autonomii.

Nesocotirea acestor așezămintele deja existente, și izolarea lor prin crearea unor organe noi, ar însemna paralizarea influenței politice ce și-au eluat-o ele atât față de streini cât și față de membrii partidului din respectivul comitat.

S'a făcut o astfel de încercare, dar ea nu a putut prinde rădăcini.

Pe când din potrivă dacă comitetul național se va nizi să înălțarească aceste așezămintele dându-le o organizație unitară și armonizată cu interesele mari ale partidului, ele pot deveni arterele principale prin cari comitetul național își poate executa programul de trezire și grupare a maselor azi încă inerte, înrolându-le în cadrele unei organizații vii și puternice.

Cluburile comitatense sunt chemate să devie organele mijlocii și mijlocitoare între conferența națională și comitetul ei de-afarte, și între masele aderenților partidului organizate și ele fie după cercuri electorale, fie după cercuri administrative.

Chemarea viitorului apropiat este tocmai completarea prin decentralizare a organizației de azi, creându-se cluburi și comitate centrale comitatense în fiecare din cele 20 comitate locuite de Români, unde până azi încă nu sunt atari cluburi sau există numai pe hârtie.

Iar datorită acestor cluburi e, ca pe baza unor norme unitare primite dela comitetul central al partidului se continue să desăvârșească această decentralizare creându-și în toate cercurile electorale sau — după cum voi dovedi-o în cele următoare — în toate cercurile administrative din comitat, sub-comitate bine închegate și un lanț de bărbați de încredere în fiecare comună românească.

Nu am putut să-mi câștig informații asupra felului de organizație din diferitele comitate locuite de Români.

Am studiat însă un regulament al clubului național român din comitatul Bistrița-Năsăud.

Înainte de ce mi-ași espune părerile în privința unei uniformizări a organizațiilor noastre municipale, află de conștient să espun pe scurt principiile pe cari se bazează organizația din acest comitat, cu o intensivă viață politică.

În Bistrița-Năsăud există următoarele așezămintele politice românești:

1. Conferența alegătorilor.
2. Adunarea clubului.
3. Comitetul.
4. Funcționarii și referenții speciali.
5. Bărbați de încredere.

Constatăm înainte de toate, că și organizația locală din acest comitat în conformitate cu cea a partidului regnicolar — e așezată pe temelii electorale.

Conferența alegătorilor e spre pildă un fel de adunare generală a tuturor aderenților partidului din comitat întrucât au drept de vot pentru parlament.

Agendele acestei conferențe sunt:

a) alegerea delegaților pentru conferența națională.
b) stabilirea tacticii și direcției politice a Românilor din comitat între cadrele programului național și cu considerare la disciplina partidului întreg.

Adunarea clubului comitatens se compune din toți aderenții partidului nostru cari sunt membrii aleși sau viriliști ai congregațiunei comitatense și din bărbați de încredere din comurele din comitat.

Adunarea clubului își alege apoi un comitet central comitatens de 12 membrii, pe trei ani.

Acesta e organul executiv și dirigitor al afacerilor politice din comitat. Tot comitetul central își alege și bărbați de încredere pentru fiecare comună, își designează după trebuință referenți speciali pentru singurătății rami ai vieții publice comitatense.

Așa sunt referenți în:

1. Cauzele politice administrative.
2. Bisericești.
3. Școlare.
4. Cauze economice-financiare.
5. Cauze electorale etc.

Organizația asta, mi se pare prea centralizată, chiar și într'un comitat mic cum e Bistrița-Năsăud cu 4 cercuri pretoriale și cu 126 mii locuitori.

Un astfel de centralism nu ar fi practic într'un comitat cum e Alba-Inferioară, cu 8 cercuri pretoriale și patru orașe, sau în cel al Carașului, Aradului etc.

A concentra toate afacerile politice dintr'un comitat mai mare în mâinile unui singur comitet central, înseamnă a nesocoti principiile economice a împărțirii muncii și a îngreuna pe puținii bărbați din centru astfel, încât orice rezultat să fie dela început eschis.

Știm din experiență ce greu e, de pildă în fața alegerilor pentru municipiu a corespunda de dreptul cu cei 200 bărbați de încredere din comune.

Pe când, dacă între comitetul central comitatens și între bărbații de încredere există încă și un număr oarecare de subcomitete cercuale atunci o mare parte a executivului va cădea asupra acestora, iar comitetul central comitatens se va mărgini numai la luarea inițiativelor și organizarea acțiunilor politice dând instrucțiunile de lipsă.

Executiva va cădea în sarcina subcomitetelor cercuale, și tot ele

vor avea să designeze persoanele de lipsă pentru mandatele cari vin sub alegere, vor controla mai de aproape pe bărbații de încredere, vor îngriji de listele electorale etc.

Comitetul central comitatens are și de altfel destul de lucru cu conducerea luptei din congregație, cu apărarea intereselor noastre față de autoritățile centrale comitatense în diferitele comisiuni.

Să nu uităm nici pe un moment că noi nu avem politicieni de profesie, ci toate agendele acestea au să le împlinescă aceiași puțini oameni de inimă. Ei le fac aceste ca un nobile officium în oarele libere, ce le îngăduie profesiunea lor din care trăesc.

A forța o centralizare și în consecință o cumulare a acestor agende publice fără un rost oarecare, înseamnă a face cu neputință și acestor puțini însufleșiți împlinirea conștiințoasă a datoriei și a-i aduce la desperare din cauza puținelor roade a muncii și agitațiunei lor.

Conferența episcopilor gr. cat., care se întrunește astăzi la Blaj, se va ocupa, după știri din Budapesta, între altele și cu chestia episcopiei de Hajdudorog, respective cu revizuirea bullei »Christifideles Graeci« pe baza declarațiunilor recente facute de contele Tisza în camera ungară.

Camera ungară. În ședința de ieri dimineață a camerei s-a continuat și s-a terminat chestia Vaida-Tisza pe tema »rusofilismului« dep. Vaida, despre care dăm amănunte la alt loc al n-ruului nostru de azi. S-au ales apoi membrii delegațiunei, dintre cari, de sine înțeles, nu face parte nici un deputat român.

În ședința de după amiază ministrul Sándor a vorbit pe larg despre statificarea administrației și a pus în vedere că în scurt timp va prezenta proiectul pentru statificarea poliției din țară. S-a primit apoi în desbaterea generală și specială bugetul ministerului de interne.

În ședința de astăzi (Sâmbătă) se continuă desbaterea bugetului. Camera se va ajurna apoi până Joi din cauza întrunirii delegațiunilor la Budapesta.

Partidele parlamentare din Austria par a se ocupa serios cu restabilirea unor stări normale parlamentare. Într-o recentă ședință toate fracțiunile polone din »Reichsrath« au decis să se alătore la inițiativa luată în direcția aceasta de partidul socialist pentru convocarea unei conferențe a șefilor partidelor politice austriace.

Contele Károly Mihály s-a întors alaltăieri seara sănătos din excursiunea sa din America. Răspunzând celor cari l-au binevenat, contele Károly s-a lăudat că l-a succes să câștige pe Maghiarii din America pentru principiile partidului independentist.

Acum e vorba, ca în curând să plece și Iușt la America, ca să completeze marea operă națională independentistă.

Nu dejaba e doar America țara dolarilor!

Un nou demers al guvernului român la Atena. »Süd-slavische Korrespondenz« află din Atena că guvernul român în baza hotărârilor luate la București pentru protecția aromânilor, a intervenit la guvernul grec pentru înființarea unei episcopii românești și subvenționarea școlilor aromâne.

Pentru limbă și lege.

Procesul monstru al Românilor Sătmăreni.

— Dela trimieul nostru. —

Sătmăr 23 Aprilie c.

Azi s'a început în fața tribunalului de aici dezbatererea procesului acuzaților români din Mofținul mic, în prezența unei asistențe numeroase. Băncile pentru public, sunt ocupate mai ales de intelectuali. Români sunt relativ puțini. Dintre membrii comitetului partidului național român sunt de față dñii: Dr. T. Mihali, Dr. I. Maniu, Dr. Șt. C. Pop și Dr. V. Lucaciu, apoi mai mulți avocați, câpi va preoți, tinerime etc.

La masa ziariștilor sunt reprezentate ziarele »Românul« (Dr. Sever Dan), »Gazeta Trans.« (Silvestru Moldovan), »Adevărul« și »Dimineața« (Paukerov). »Reichspost« și mai multe ziare maghiare din Budapesta, Cluj etc.

Apărătorii, în număr de 7, sunt unii din cei mai aleși membrii români ai baroului avocațial: dñii Dr. Pordea, Dr. Andr. Doboși, Dr. Boila, Dr. Lazar, Dr. Ciordaș, Dr. Porușiu, și Dr. Cornel Bohâșel. Dezbatererea a luat un curs normal, fără incidente deosebite.

Acuzații și martorii.

Prezidentul Dr. Némethy Lószef, jude la tribunal, deschide ședința și dispune aducerea în sală a acuzaților. Acuzații își fac apariția într'un grup mare, în frunte cu preotul G. Murășan. Toți sunt din Mofținul-mic. Li se ia naționalul apoi ocupă loc pe băncile acuzaților. Între acuzați sunt patru țărani cari au fost puși sub acuză ulterlor.

Urmează martorii, asemenea un grup considerabil. Li se cetesc numele, și apoi părăsesc sala.

Împlinite aceste formalități, urmează citirea actului de acuzare, pe care vi-l comunic aici în extras.

Actul de acuză.

Procurorul cere a fi osândiți 31 de acuzați, pe baza mai multor paragrafi din codul penal, pentru *crima de violență săvârșită contra autorităților și atacarea vicarului Iaczkovich și a prim-pretorului Madarassy*. Se înșiră toți acuzații, cu numele, confesiunea, anul nașterii etc. Procurorul face apoi istoricul conflictului din Mofținul-mic, care în parte mare e cunoscut.

În 10 Aprilie 1913 înainte de prim-pretorele Madarassy a cercetat pe preotul George Murășan în biserica din Mofținul-mic. Câțiva oameni, cu numele: Ioan Ceghisen, Iacob Moldovan, Petru Tarța, Andrei Botis, George Varju și Vasile Șuta, la îndemnul intenționat al preotului Murășan, în fruntea unui mare grup de credincioși, între înjurături și provocări câtră vicar de a se depărta, au atacat pe vicarul, l-au depărtat de lângă Murășan și l-au scos în stradă. În această învâlmăgeală Petru Tarța și Andrei Botis l-au aplicat câțiva pumni în spate. V. Șuta înhățase de haine pe prim-pretorele, iar mulțimea întăratată a împedecat pe jandarmi de a putea păstra ordinea. Când cei atacați au părăsit curtea bisericii, ei au fost huiduiți și luați la fușă cu bolovanii.

Aceleași scene s'au petrecut în aceeași zi după amiază. Iaczkovich însoțit de Madarassy a venit din nou în sat, de astădată ca să viziteze școala.

Dar n'au isbutit, căci o ceată din cei acuzați, au trimis acasă băieții de școală și au încluat ușa școlii, iar mulțimea a înconjurat pe cei doi matoriori strigând: »nu ne trebuie opă unguer«, »nu-l lăsați să intre în școală«, »bateți jandarmii că n'au vole să puște«. etc. Toate aceste s'au făcut iarăși la îndemnul intenționat al preotului Murășan. Iaczkovich și soții au părăsit rapid comuna.

Față de un singur acuzat, Ioan Mezel, procurorul nu mai susține acuza și propune sistarea procedurii față de el.

Motivarea acuzei este în parte repetirea celor spuse în partea primă a actului de acuză. Procurorul relevează înființarea episcopiei de Hajdudorog, prin bula papală »Christifideles graeci«.

În bulă se spune, că noua episcopie se alcătuiește din parohii cu credincioși gr. cat. cari vorbesc numai ungurește și din aceia, cari înțeleg românește, dar vorbesc și ungurește. Preoții români și-au văzut atinsă prin aceasta naționalitatea și se niziură ca să restabilească situația de mai înainte.

După publicarea bullei nu s'a putut face aceasta, decât în taină, făcând pe credincioșii lor, cari sunt de-o cultură inferioară, să creadă, că prin noua episcopie se intenționează a li-se răpi limba și legea.

Spune apoi, că acțiunea aceasta o dirija comisiunea de 50 aleasă la Alba-Iulia, înainte de bula Papei.

Procurorul accentuează apoi ținuta preoțimii, care a respins circula-rele episcopului rutean A. Pap, care administra atunci episcopia de Hajdudorog, citează cunoscuta telegramă de protest a preotului Murășan, adresată nuntului papal din Viena. Rovine asupra conflictelor din Mofțin și descrie din nou unele scene, căutând a scoate la iveală vinovăția preotului Murășan. Concluzia este, că preotul Murășan putea să pună capăt agitațiunei cu un singur cuvânt, dar el n'a făcut aceasta. El privea nepăsător la cele ce se petreceau, chiar și la somațiunea prim-pretorului.

Se enarează din nou întâmplările de după amiază din Mofțin, când cu vizitarea școlii.

Această faptă a acuzaților, — zice procurorul — considerând că inspectorul școlar diecezan când vizitează școlile, este o autoritate publică, constituie criteriile crimei de forță asupra autorității, precizată în §-ii 165 și 168 ai codului penal.

Acuzatul G. Murășan neagă că ar avea parte la provocarea faptelor înșirate. Dar ceilalți recunosc (?) săvârșirea onora din faptele incriminate. Din fasiunile martorilor și din documentele sechestrate, procurorul crede, că se vor putea dovedi evenimentele din Mofțin. Acesta e motivul pentru care a ridicat acuza.

Interogatorul.

Urmează interogatorul acuzaților. Cel dintâu e ascultat preotul G. Murășan, pe care procuratura îl consideră de principial instigator al tulburărilor. Părintele Murășan cere să poată vorbi românește, și pe motivul, că credincioșii lui înțeleg mai bine aceasta limbă. Cererea se admite și se instituie un tâlmaci. La cererea apărătorilor sunt interogați tot românește și ceilalți acuzați.

Preotul Murășan face istoricul vizitei lui Iaczkovich în biserica și școala din Mofțin. Declară, că a primit avizul dela Iaczkovich într-o sărbătoare, că va face inspecția în cutare zi.

Preș. Și ce-ai făcut cu avizul?

Murășan. Am comunicat știrea parohienilor mei, dar ei au protestat și au declarat, că nu-l consideră de superiorul lor bisericesc și nu-l vor primi. Preotul a încercat să-i mulcomească, spunându-le, că vicarul nu e persoană prea înaltă, că va veni rar și de alt-cum că s'a făcut apel pentru desfacearea parohiilor române de episcopia Hajdudorogului. l-a făcut în fine atenți pe parohieni, că administrația, care a prins de veste de nemulțumirea Românilor va aplica măsuri mai severe.

În continuare părintele Murășan depune că se afla tocmai în biserică, când între orele 9—10 a intrat acolo un preot necunoscut. Dânsul era în altar, vicarul a venit și el acolo. După terminarea slujbei Iaczkovich s'a recomandat. Preotul Murășan l-a zis, că în alte împrejurări l-ar fi primit cu mult mai afabil. Vicarul eșind din altar în biserică, oamenii l-au înconjurat

Spunându-i să părăsească biserica. L-au scos apoi afară, dar cum l-au împins și el a făcut, el n'a putut vedea fiind în altă.

Prez. N'ai auzit proferându-se vorbe grele, înjurături la adresa vicarului? **Murășan.** N'am auzit, dar am auzit trăgându-se clopotele, nu de alarm, ci ca de obicei. Cine le-a tras, nu știu. Mi se reproșează, că așa și făcut semn poporului, cu mâna, încercându-l la atac. După ce se golise biserica și și-au făcut intrarea în biserică o ceată de tineri, feciori și fete—le-am făcut acestora semne, să se depărteze.

Esind dia bisericii, vicarul și primpretorele, mi-au făcut pe drum reproșuri nedrepte. Poporul striga »nu ne trebuie».

Prez. Și dta ce ai făcut?

Murășan. I-am sfătuit să meargă acasă și să dea pace streinilor, pentru că aceștia sunt oameni onorabili. Am mers apoi la cele două școli, de unde vicarul a fost lăsat alungat. Poporul făcea larmă și se spunea, că câțiva băieți au aruncat cu brâși de tină după vicar.

Prez. Dta ești acuzat, că ai atârnat poporul încă la 1912.

Murășan. În unele circulare ni s'a ordonat să învățăm limba veterogreacă și să învățăm și poporul, ca să știe cânta creștine. Poporul s'a indignat, căci era de credința că i se ia limba.

Prez. Unii martori au fasonat, că dta ai zis, că mai bine te lași de biserică, decât să stai în serviciul Hajdu-dorogului.

Murășan. Nu-i adevărat. Eu puteam să merg la Siria. Mi s'a oferit postul de preot din acea comună. Văzând însă năcazul și turburarea poporului din Mofthin, năcăjit, am rămas în comună.

De încheiere, părintele spune, că el n'a agitat poporul, d'n contră a căutat să-l liniștească. Declară în fine că el, ca preot, poate să se supună ordinelor Papei, dar **poporul nu poate vinde limba și legea, ca o marjă netrebnică.**

Prin cuvintele acestea părintele Murășan a dat expresie unui frumos principiu național.

Terminându-se interogatorul cu părintele Murășan, au fost ascultați țărani **Ioan Ciogi, Iacob Moldovan, Ștefan Boiș** și încă alți patru acuzați, cari declară că n-au lovit pe Iaczkovic. Moldovan recunoaște că a prins în mână un furcui, când gendarmii au resfrat poporul.

Se dă cetire apoi părților mai însemnate din fasiunea vicarului Iaczkovic. La 5 oare pertractarea s'a întrerupt amânându-se pe a doua zi la 9 oare.

Despre ședința de ieri (**Vineri**) primim următoarele amănunte:

A fost ascultat primpretorele **Madarassy**, care a fasonat în mod agravant pentru acuzați, susținând, că dânsul a văzut când vicarul a fost îmbrăncit și că părintele Murășan îndemna poporul să atace. A mai spus și aceea, că jandarmii au lovit cu latul săbiei pe țărani, când au voit să intre în școala.

Ascultați fiind apoi jandarmii, cari fuseseră prezenți la turburări, aceștia declară, că poporul se răsculase amenințându-l, dar că danșii n-au vătămat pe nime.

Alegerea de primar al orașului Fiume neaprobată. În mod semi-oficios se anunță, că Maj. Sa n-a aprobat alegerea lui **Ricard Zanella** de podesta al orașului Fiume. Se va face prin urmare o nouă alegere.

Un atac clandestin.

Tisza acuză pe dep. Vaida de rusofilism. — Tisza a încercat prin faimosul spion Duliskovits să compromită pe dep. Vaida.

Ședințele de Joi și Vineri ale camerei ungare au fost teatrul unor scene din cele mai respingătoare, cari sunt compromițătoare nu pentru dep. Vaida, care a fost surprins cu o acuză din cele mai abjecte, ci pentru însuși contele Tisza, care în dorința vădită de-a compromite pe dep. Vaida cu deosebire în fața cercurilor politice vieneze, s'a folosit de o acuză străvezie, care nu-i servește de loc spre cinstire ci din contră ni-l înfățișează pe marele „împăciutor al naționalităților“ într-o nouă și până acum necunoscută poză, dovadă că atacul respingător al contelui Tisza a găsit un viu rezens chiar și într-o parte a pressei maghiare.

„Incidentul“ din camera ungară n'are lipsă de un deosebit comentariu, căci acuza ușuratică aruncată dep. Vaida de contele Tisza, a fost redusă la adevărata ei valoare: o *încercare* neisbutită și tristă dar în același timp caracteristică pentru *moralul* stăpânitorilor noștri, de-a discreditat în fața unor *anumite cercuri din Viena* pe dl dep. Dr. A. Vaida.

Dar să facem istoricul celui mai nou „incident“ din camera ungară, completând amănuntele publicate în nrul nostru de ieri.

Ședința de Joi a camerei.

În ședința de Joi a camerei dep. Dr. Vaida a rostit la dezbaterile bugetului un mare discurs, pe care îl vom publica mai pe larg în nrul viitor.

Dep. Vaida a trecut în revistă toate doleanțele poporului românesc, cari pricinuesc emigrările în masă, situația precară sanitară, inundările, persecuțiile pe terenul școlar bisericesc — dovadă procesul actual dela Sătmăr și a descris în genere situația mașteră a poporului românesc, a cărui soartă, cu toate promisiunile contelui Tisza, a rămas aceeași ca și în trecut. A ținut apoi să apostrofeze opoziția, care nu ia parte la dezbaterile camerei, în schimb însă face opoziție în delegațiuni, în cari deputații români — durere — n'au intrare. Tot opoziția ține să facă acum și *politica rusofilă*, care poate să devină foarte fatală în urmările ei, dar nimeni nu se sinchisește de această agitație contrară intereselor țării și monarhiei. Dacă Românii ar încerca să facă o astfel de politică, întreaga presă ar sări asupra lor stigmatizându-i de trădători de patrie. Cu toate acestea tot noi am rămas trădătorii de patrie, dovadă procesul Rutenilor din Siget Marmășiei și procesul Românilor Sătmării. Și în loc ca cei dela cârma țării să arete pericolele ce învalvă în sine o politică rusofilă, guvernul n'are curajul să l-a lupta cu șovinismul. În delegațiunile trecute opoziția a înjurat pe Români și Sârbi, iar urmarea a fost că am pierdut simpatia Românilor și Serbiei. În delegațiunile actuale ei vor ataca pe Germanii în interesul prieteniei cu Rusia și atunci vom perde simpatia Germaniei și astfel monarhia va rămâne izolată. De unde vom lua atunci corpurile de armată, ca să apărăm monarhia?

Dep. Vaida vorbește apoi de nemulțumirea soldaților, a căror limbă

maternă se neglijează din cauza nizuințelor de maghiarizare, și de corpul ofțeresc, care e nemulțumit din cauza lefurilor mici. Armamentul armatei lasă deasemenea de dorit. Pe motivele aceste și fiindcă nu vede la actualul guvern, care continuă politica sa veche, nici o bunăvoință și nizuință de pace, primește bugetul.

În răspunsul său contele Tisza încearcă să combată afirmațiunile dep. Vaida spunând între altele, că guvernul va realiza promisiunile făcute în liniște și rând pe rând.

Dep. Vaida acuzat de rusofilism.

În continuare, vorbind de critica adusă de dep. Vaida opoziției pe tema rusofilismului, contele Tisza ține să asigure pe antevorbitor, că nimeni nu suspiționează sau acuză pe Români sau partidul național român de rusofilism, dar se miră de curajul dep. Vaida de-a critica tendințele rusofile ale altora, când el (Vaida) însuși întreține legături intime cu frații *Gerowski și prietini* acestora.

Dep. Vaida (în chestie personală): Contele Tisza mi-a aruncat în față o acuză, pe care trebuie s'o reduc imediat la adevărata ei valoare. A spus, că așa avea legături cu frații Gerowski. Eu cunosc doi frați Gerowski, cari sunt actualmente deținuți pentru propaganda lor rusofilă. Unul este medic în Karlsbad, iar celălalt m'am întâlnit o singură dată, când m-a vizitat cu fratele său. Cu medicul Gerowski m-am întâlnit de trei-ori în viața mea. Ceea ce am vorbit cu el, punctul meu de vedere în chestia tendințelor lor rusofile, este același pe care l-am accentuat aici în cameră și în ziaristică. N-aveți decât să-l întrebați despre tot ce am vorbit la olărit.

Intâmplarea mea cu Gerowski este de altfel foarte interesantă. Vara trecută m'a vizitat la Karlsbad un om tînăr prezentându-mi dela colegul meu, medicul Gerowski, o scrisoare de următorul cuprins: Îți recomand pe d-nul X. Y. și te rog să te întreții cu el câteva minute.

În decursul convorbirii cu acel om tînăr, acesta mi-a spus că e Rutean, candidat de avocat în Budapesta, e persecutat de detectivi și în cele din urmă mi-a povestit pe larg soartea tristă a poporului rutean persecutat până în pânzele albe de organele administrative, gendarmii, preoții lor și evreii, fără ca cineva să le vină în ajutor. A mai spus, că pentru ameliorarea soartei poporului rutean vrea să înființeze o foaie, o bancă, să facă studii în străinătate și lmi cerea sfatul meu binevoitor și probat.

Dep. Vaida enarează pe larg și în mod foarte interesant răspunsurile și sfaturile pe cari le-a dat vizitatorului său, cari au culminat în sfatul ca să nu se *adape cumva în apele rusofile*, căci aceasta ar fi în detrimentul poporului rutean. Convorbitorul său s-a jurat că n-are nici o legătură cu Petersburg-ul și că vrea să trăiască numai ca ruten-ungar. În cele din urmă a cerut lui Vaida un bilot de recomandare pentru fruntașul slovac Milan Hodzsa. Vaida i-a răspuns, că va scrie lui Hadzsa. Atunci necunoscutul i-a spus că merge într-o baie din Moravia, unde mai mulți fruntași slavi se întrunesc într-o conferință confidențială. În scopul acesta i-a cerut dep. Vaida o scrisoare de recomandare către acești fruntași și în deosebi către dep. Mar-

kow, din parlamentul austriac, un cunoscut rusofil. Dep. Vaida a refuzat însă să-i dea scrisoarea cerută și și-a exprimat mirarea, că convorbitorul său vrea să intre în legături cu acei bărbați, cari sunt cunoscuți filo-ruși. Necunoscutul, despre care dep. Vaida a aflat ulterior, că e *faimosul detectiv al poliției de graniță Duliskovici* care a jucat celebrul rol de spion în procesul Rutenilor din Maramurș, s-a mai prezentat în 2 rânduri la el. A doua oară nu l-a primit a treia oară însă primindu-l, acela l-a rugat pe Vaida, ca să interpeleze în cameră în chestia Rutenilor. Vaida a acceptat aceasta, dacă i se vor servi date autentice. După aceste necunoscutul s-a îndepărtat.

Dep. Vaida încheie interesantele sale expunerii cu constatarea firească, că din faptul, că a vorbit în vleața sa de 2—3 ori cu frații Gerowski, nu poate să se făurească acuza, că ar reprezenta tendințe rusofile și protestează cu toată hotărârea în contra unui atari acuza nefundate.

Tisza răspunde, că în ședința de mâine va prezenta camerei scrisoarea de recomandare, care ia adresato deputatului Vaida Gerowsky.

Dep. Vaida: Scrisoarea acea de recomandare? Aceasta e o mistificație, căci acea scrisoare se află la mine v-o pun bucurosi la dispoziție.

Tisza: Dacă e o mistificație, această ase va dovedi.

Ședința de Vineri a camerei.

Contele Tisza declară că voește să dovedească afirmațiunea sa de ieri. Face biografia fraților Gerowski dintre cari unul, medicul Gerowski Roman, pe trece eara în Petersburg iar vara în Karlsbad. Ceilalți doi, Alexei și George sunt deținuți actualmente în închisoare preventivă fiind acuzați pentru agitație panslavă pe teritoriul Monarhiei. Tisza arată apoi un bilot de vizită adresat dep. Vaida, pe care medicul Gerowski i-a dat lui Duliskovici în 8 Martie 1912 sau 1913 pe care sunt scrise următoarele cuvinte:

Dr. Roman Gerowski empletit Herrn Duliskovits als Advokatskandidat, einen braven, durchaus verlässlichen ungarischen Russen.

(Pe românește: Dr. R. G. recomandă pe d-l D. candidat de avocat, care e un bun Rus ungar și un om de absolută încredere.)

Din aceste cuvinte de pe bilețelul medicului Gerowski Tisza deduce — strășnică logică! — că între Gerowski și dep. Vaida există o înrudire de sentimente l..

Dep. Vaida: D-l prim-ministru l-și springinește suspiciunea sa pe o bază de tot slabă. Nici aceea n-a dovedit măcar, că acel bilot mi-a fost adresat mie.

Contele Tisza arată picul zicând: Aici e picul cu adresa d-tale!

Dep. Vaida: D-l prim-ministru nu m-a convins, că Gerowski a scris această scrisoare. Eu n-am negat, că am primit o scrisoare prin mijlocirea unor agenți provocători. Acest caz este de fapt ciudat! Intotdeauna am luptat în contra rusofililor și m-am declarat cu orice prilej aderent al triplei alianțe. Am condamnat pe Polony și soții săi pe motiv că aceștia atacă Germania. Și acum vine prim-ministru și spune, că întrețin legături cu panslavii. Dacă ar fi arătat aici o astfel de scrisoare, pe care a-și fi scris-o eu lui Gerowski și dacă această scrisoare ar fi avut un conținut politic, atunci, recunosc, a-și fi un om compromis.

Scrisoarea câștigată prin mijlocirea lui Duliskovits nu dovedește însă nimic, cu atât mai puțin că am stat în legături intime cu frații Gerowski. Dar să continuăm pe tema acestui joc. Eu sunt

gladiatorul care trebuie să mă lupt cu leii. Duliskovits a avut și are patroni cari îi zic: Prietini Duliskovits, ia a-supră-ți rolul de agent provocător — și el îl joacă cu succesul caracteristic unui detectiv: *Cineva a avut interes să mă compromită*, și acela crede, că aceasta ia succes printr'un bilot de trei rânduri, adresat mie. A fi detectiv dealtfel este o ocupație tot atât de onorabilă ca și cea de-a fi prim-ministru sau deputat, numai cât să nu fi detectiv și în același timp agent provocător.

E de tot caracteristic pentru situația actuală, că anumiți *factori politici*, cari sunt superiori acestui agent provocător, nu se sfiesc nici chiar de-a comite un fapt, ca cel de față, ca să-mi trimită pe cap pe Duliskovici exclusiv cu scopul, ca să mă compromită pe mine, prietinel triplei-alianțe, ca rusofil.

Cu toate aceste primul păzitor chemat al legalității susține această acuză în contra mea. Dl prim-ministru și-a terminat eri atacul contra moa cu constatarea, că eu supun criticei nizuințele rusofile ale altora, fiindcă nimeni nu știe, că eu întrețin legături intime cu Gerowski și soții săi. Așa cred, că astăzi nu va mai susține această acuză. Eu sunt în Karlsbad medic balnear și primesc pe fiecare, care mi se prezintă. Astfel ca mâine se poate întâmpla ca acest Duliskovits să arete o atare scrisoare, adresată mie, dela contele Bohrinski, iar contele Tisza va deduce atunci cu probabilitate că susțin legături intime și cu *Bohrinski*. M-ași bucura mult, dacă dl prim-ministru ar recunoaște că m'a atacat pe nedrept dar, și dacă n'ar recunoaște aceasta, pe mine nu mă va atinge.

Contele Tisza, cu toate lămuririle date de dep. Vaida, susține în replica sa că bilotul lui Gerowski este un semn al înrudirii de sentimente (?) între Gerowski și dep. Vaida. După această replică anemică s-a trecut la ordinea zilei.

Voci de presă.

Ziarul „*Világ*“ dă expresiune mirării sale, cum de contele Tisza a putut da importanță unei scrisori, care nu dovedește absolut nimic și protestează în contra procedurii condamnabile a contelui Tisza.

„*Bud. Tageblatt*“ constată că dep. Vaida, prin expunerile sale vehemente dar drepte, a arătat netemeinicia acuzei punând pe Tisza la ordine.

„*Reichspost*“ comentând incidentul din ședința de Joi a camerei ungare face lui Tisza o usturatoare critică spunând între altele că Tisza a comis o „nerozie politică“ (Politische Torheit) și a zdruncinat credința în felul de discuție al unui „g-nleman“, de care Tisza a fost considerat.

Vorbirea d-lui Leonte Moldovan

rostită în ședința din 19 Martie v. a senatului român, la revizuirea Constituției.

(Urmare.)

Și pentrucă nu vreau să utilizez aceste pilde din istoria noastră, deoarece ele sunt puțin convingătoare pentru noi, fiindcă,, suntem români, am căutat și am găsit în istoria lumei un exemplu analog. Și poate că acesta să fie nițel mai convingător pentru partidul conservator, pentrucă îl spune un autor de oarecare însemnătate.

Vă aduceți aminte, că republica romană s'a păstrat, și prin faptul că anumiți bărbați au dat pământ țărănilor și între alții consulli Liciniu

Cea mai tinără.

Trad. de Radu Prișcu.

— Fine. —

Ei, acum aici nu mai era nimic de făcut. Sara am plecat apoi, eu foarte abătută, cu trenul la Hubertus. Ne-am oprit la biserica zidită în memoria împăratului Wilhelm, și când colo cine se urcă în tren? Fritz Passow! — Gândeam, că să intru în pământ! Nu-i vorbă, eram pe drum. Mi se sui sângele în cap, căci, ca să dispar dinaintea lui, nu mai era cu putință. Ne zărise deja și se grăbia zimbând spre noi. Mai bucurosi așa fi voit să-l știu într'altă țară, și totuși simțiam parca o bucurie că s-a întâmplat așa. Priveam împreună cu Frieda în pământ, — și ne gândiam cum va eși mama din încurcarea asta?

Ne-a salutată și și-a exprimat bucuria, că totuși ne-a întâlnit, iar mama îi povestea de tot îndrăzneț, că printr'o întâmplare neprevăzută, călătoria noastră a fost amânată, și chiar azi la amiază aveam să mai cumpărăm unele lucruri, din care cauză nu ne-a putut întâlni. Ba nu! Mămică noastră a știut de minune cum să iasă din încurcală! Am admirat-o în tăcere.

El ne povestea, că ar fi voit să meargă la Heringsdorf și că din cauza unor afaceri ar mai avea să zăbovească câteva zile prin Berlin. Atunci îmi aruncă o ochire și simții, că în momentul acesta nici el nu spusese adevărul. Dar toate se potriveau pe minune, căci cu toții mai aveam vreme „câteva zile“. El ni se alătură. În sara aceea n-am ajuns la ceva deosebit. Însă mai înainte de a ajunge acasă, ne-am înțele, ca în dimineața următoare să facem o parte cu bicicleta la unchiul Toms în Grünwald..

Dimineața mi-aduse un buchet frumos de roze. Asta de altcum nici n-am așteptat-o, dar — Frieda încă a primit unul, ceea-ce m-a supărat încâtva, în urma urmei însă era doar o datorie de curtoazie pentru Frieda, — nu-i vorbă fără să mă fi n-glijat pe mine, — se sporeau zilnic. Să mă fi lăsat eu oare ca o soră mai vârstnică decât mine să mi răpească bărbatul, pe care-l iubim? Doar nu trăiam pe timpul lui Iacob, când trebuia să se mărite mai întâi Lia, ca să nu o întreacă Rahilla! Dar bărbații sunt nestatornici, mi-am zis, și m-am decis ca în curând să pun astfel lucrurile la

cale, ca să fim numai singuri, atunci ar fi putut să se esplice cu siguranță, căci el se vedea a fi cam rușinos. Frieda, natural, n-avea să știe nimic, de aceea am recurs la un șiretlic.

În ultima Joi am făcut o tură cu bicicleta peste Wansee la insula Pfauen. La reîntoarcere mama avea să ne aștepte la pavilionul șvedian. Ecurzia am făcut-o pe minunata șosea umbroasă dela Hundekהל la stațiunea Wausee și-n restaurantul de lângă ea am făcut un mic popas. La cafea i-am lăsat un moment pe amândoi singuri și — mă înspăimânt de fapta mea grozav de frivolă! — am înfipt în pneumatica Friedei un cui cu capul lat adus anume spre scopul acesta. Mărturisesc, că mi se părea că sunt o criminală, dar trebuia să o fac, și — în urma urmei rămânea chestia totuși în familie. Destul că acum Frieda nu mai putea face împreună cu noi ecurzia la insula Pfauen și trebuia să aștepte aici pe mama. Dar ce să vezi, ecurzia se făcu cât se poate de minunată, cuiul se-nțepenisie al dracului. Însă cu cât ne depărtam mai mult de Wansee, cu atât se făcea tot mai lată mantila Friedei, până când în sfârșit, tocmai când coboram prin rariștea pădurii de mesteceni spre insula Fauen se auzi de-odată un fășnit puternic.

Fritz observă mai întâi, Frieda cobori și eu făceam pe înspăimântata. Cuietele astea infame! Fritz voia să repare guma, însă numai Frieda avea la bicicleu, punga cu unelte; dar ce-avea în ea? O oglindă, un pieptene și o cutie de pudră! Închipuie-ți tu, așa o cochetă! Noi am răs-o, ea se făcu roșie ca focul! Ei, ne-am coborât cu toții conducându-ne roțile până la restaurant de vale în speranță, că vom afla acolo ajutor, cu excepția mea, natural căci eu nu doriama așa ceva, ba mi-am și exprimat părerea că: Frieda în cazul cel mai rău s-ar putea reîntoarce cu vaporul la Wausee. Fritz era de părere, c-atunci ar fi mai bine, dac' am pleca cu toții, dar eu am protestat contra acestei propuneri, susținând, că Frieda va fi în stare să facă singură, ziua pe lumină această cale scurtă!

Mulțămită lui Dumnezeu, că în restaurant nu s-a găsit „plastru“ pentru lipitul mantilei; vaporușul care avea să facă cursa a doua pleca prea târziu și astfel Frieda plecă cu vaporușul prim. În chipul acesta eram, în sfârșit, singuri singuri și am îmbarcat ca să trecem pe insulă.

Pe insulă o priveștiște, adevărat dumnezeescă. Raze răslețe de soare străbateau prin coperșul verde de frunze, aurind arborii bătrâni, prin tușișul de

pe țarm se zărea albastrul apei, ici-colo se vedeau vântrele, licitor de albe, întinse în fața vântului, însă totul era aic atât de liniștit, înfiorător de liniștit, și eu, care singură eram cauza situațiunei, în care ajunsesem, așa fi dat mult, dacă așa fi văzut acum în mijlocul nostru pe Frieda, cu avântul ei glumeț în conversație. Dar mi-am luat inima'n dinți. Pentru ce să-mi fie frică, m'am gândit! Era doar vorba de a câștiga un bărbat; în fiecare moment puteam avea din parte-i o clarificare.

Senzațiunile lui păreau a fi aceleași ca și ale mele, căci conversația întreruptă și cu greu continuată, — încet cu încetul încetă cu totul și această tăcere accelera atât de mult palpitatea inimii mele încât abia mai putei continua drumul. Îl propusei să luăm loc pe o bancă. Acum trebuia să urmeze și deciziunea și așa ceva nu-i tocmai un lucru ușor.

— D-soară Toni — începui el — deoarece întâmplarea a voit, ca să fim astăzi singuri, așa dori să te întreb ceva. Pauză.

Dac-ai ști — gândiam eu — cine a făcut întâmplarea, și-l lăsa să se svârcolească.

— Aș vrea adevă... D-ta te por,

tollo și Luciu Sextus. Dar după ei, ar s'a pierdut posesiunea țărănească a micii proprietăți și iată ce găsește autorul Otto Seek »Geschichte des Untergangs der antiken Welt« (adică istoria căderii lumii vechi):

Că la anul 164 înainte de Cristos erau în armata romană 337.452 de cetățeni romani; 5 ani mai pe urmă sunt numai 328.316; alți 5 ani în urmă sunt 324.000; iar la anul 136, adică după 28 de ani, armata romană scăzuse cu 20.000 de soldați cetățeni.

Se întâmplă că în anul 133 Tiberiu Gracch dă pământ țăranilor din Italia și îndată după 2 ani, adică la 131, armata romană se ridică la numărul de 318.823 și în anul 115 ea numără 394.336, ceea ce înseamnă că după 16 ani armata este în creștere cu 75.513 oameni.

È natural, prin urmare, să spunem că e o strânsă corelațiune între pământul numit nu ca proprietate și între puterea armată a unei țări — și pornind din acest punct de vedere — susțin că trebuie admisa neapărat și cu orice preț revizuirea și trebuie transformată — aceasta este treaba Constituantei care va veni — fizionomia repartițiunii pământului la noi în țară și de unde suntem o țară de latifundiar și de mare și întinsă proprietate, trebuie să-i dăm o fizionomie de mică proprietate și cât mai multă.

Nu mă tem de ceea ce zicea d. Filipescu, cum că la noi sunt 53% proprietate mică, pe când în alte părți, cum de exemplu în Austria, proprietatea mică abia atinge cifra de 18%, și totuși trăiește bine țăranul. Am văzut în Bucovina și Transilvania cum trăiește de bine țăranul cu repartițiunea pământului de acolo.

Dar trebuie privit lucrul și din alt punct de vedere. Văși întrebăți vreodată câtă populațiune trăiește la țară în Germania?

Din întreaga populațiune a Germaniei numai 40%, e trăitoare la țară, restul, adică 60%, trăiește la orașe, găindu-și întrebuințarea în întinsele industrii ale Germaniei și în întreprinderile comerciale. Apoi la noi avem 82% de oameni trăitori la țară, cum putem atunci să facem comparație și să zicem că noi nu avem nevoie de mai multă proprietate mică decât este proporția în Germania sau în altă țară?

Dar mai e o împrejurare. Este o observațiune care o face partidul observator și căreia trebuie să i se dea un răspuns.

Dar și d-voastră conveniți, zicea d. Marghiloman, că oricât s'ar da pământ, tot pământul țării românești dacă s'ar da la țărani, încă n'ar ajunge să se dea la toate familiile câte un lot de 10 pogoane.

Și în feul acesta pusă chestiunea pare a avea un lustru de dreptate. În realitate însă nu este așa. Eu am convingerea că dacă se va realiza propunerea partidului nostru și dacă se va traduce în practică exproprierea, atunci capitalurile alungate din pământ — vorbesc de echivalentul pământului expropriat — vor lua curs spre orașe, căci nu văd cum ar sta neîntrebuintă. Se vor duce unele poate la Nizza, vor trece altele granița, puține, dar cele multe se vor opri la orașe și prin aceasta se va da o nouă impulsione industriei noastre comerciale și, prin urmare, orașele noastre vor lua o adevărată viață de orașe industriale și comerciale. Rezultatul va fi că prisosul populațiunii noastre deia țară va găsi atunci întrebuințare în aceste întreprin-

deri așa cum se întâmplă astăzi în Germania, Anglia și peste tot. (Aplause).

(Va urma.)

Comisiunile de examinare a alegătorilor.

— Pentru comitatul Brașov. —

Zilele aceste comisiunea administrativă a comitatului Brașov a ținut o ședință în care a ales pe timp de 2 ani pentru cercurile pretoriale ale comitatului Brașov comisiunile în fața cărora țăranii noștri au să dovedească cunoștința scrisului și cetățenii în limba românească. (Toate amănuntele în privința aceasta se găsesc în «Instrucțiunea pentru conscrierea alegătorilor» apărută în nr. 76 și 77 din săptămâna trecută a «Gazetei Transilvaniei», pe care orice Român e dator s-o citească cu mare atențiune.)

Din cele patru comisiuni fac parte și câțiva membrii Români, despre cari avem convingerea că își vor împlini cu toată dragostea de neam datorințele lor de examinatori și sfătuitoari ai poporului nostru.

Din comisiunea I. pentru examinarea alegătorilor din cele două cercuri ale orașului Brașov face parte d-l Ștefan Popovici, directorul școlii noastre primare centrale din Brașov.

Din comisiunea II. pentru examinarea alegătorilor din cercul de sus pretorial (cu sediul Brașov) fac parte d-nii Petru Muntean, notar comit. și Radu Prișcu, directorul școlii noastre primare-centrale de fete.

Din comisiunea III. pentru examinarea alegătorilor din cercul pretorial de jos (cu sediul în Feldioara) face parte d-l Inv. Ioan Dima.

Din comisiunea IV. pentru cercul pretorial Școala face parte d-l director școlar Savu Luca din Satulung.

ȘTIRI.

— 12 Aprilie 1914.

Știri din România. Cu ocazia aniversării nașterii sale, regele Carol a primit din partea monarhului Francisc Iosif o scrisoare autografă de de felicitare.

Un puternic incendiu a izbucnit alaltaieri la o sondă eruptivă din Moreni, a societății Româno-Americană. În urma grabnicelor măsurii însă focul, care amenința cu estindere, a fost localizat.

M. S. regele Carol a decorat pe membrii misiunii spaniole, acordând principelui *Alfonso de Orleans*: Colanul ordinului Carol; generalului *de Lowe*: Ordinul »Steaua României« în gradul de mare ofițer; colonelului *Monrello*: »Steaua României« în gradul de comandor; d-lor majori *Lowe* și *Lopez*: »Coroana României« în gradul de comandor, iar d-lul căpitan *Lowe* și locot *Tooa Munoz* același ordin în gradul de ofițer.

Seminar român gr. cat. în Oradea-Mare. Se cunosc turburările ce au avut loc în seminarul rom. cat. din Oradea-Mare în urma șicanelor la cari au fost espuși an de an teologii români din acest seminar. După cum sunt informate foile din capitală, acțiunea pornită din partea Românilor pentru ridicarea unui seminar românesc în Oradea-Mare, a ajuns într'un stadiu atât de înaintat, încât încă în luna Iunie a acestui an va avea loc punerea pietrii fundamentale a noului seminar românesc.

Dăm cu rezerva cuvenită această

știre a lui »Keleti Értésítő«, despre care din partea forurilor noastre competente nu avem nici o informație.

Despre accidentalul aviatorului M. Protopopescu mai primim următoarele amănunte: Ambele victime ale nenorocitului accident — aviatorul Protopopescu și soțitorul său — soldatul Malcan, au fost aduse alaltaieri la București. D-l Protopopescu a fost internat în sanatoriu d-nului Dr. Gerota, unde în urma examenului medical, s-a constatat, că victimele are ambele picioare fracturate mai sus de genunchi și numeroase contuziuni pe piept și față. Medicii dau asigurări, că pacientul va scăpa cu viață, dacă nu se vor ivi alte complicațiuni și dacă nu are vre-o leziune internă.

A doua victimă a accidentului, soldatul Malcan, a scăpat mai ușor, având numai câteva contuziuni pe mâni și pe față. După ce a fost pansat, dânsul a fost lăsat în libertate.

În urma ciocnirii violente aparatul a fost complet sfărâmat. D-l locot. Popovici dela Liga Aeriană a plecat la Mihaliești, unde a avut loc nenorocirea, spre a aduna sfărâmurile aparatului și a face un raport asupra cauzelor accidentului.

Aniversarea nașterii lui Shakespeare. Din Londra se anunță: Alaltaieri a avut loc o impozantă serbare în Stratford, din prilejul împlinirii a 350 ani dela nașterea nemuritorului Shakespeare.

Mii de persoane s-au adunat ca să aducă tributul de recunoștință celui ce prin operile sale nemuritoare a ajuns admiratul întregii lumi culte. Comitetul organizator al serbărilor a primit, printre alte multe, următoarea telegramă din partea reginei-poete *Carmen Sylva*:

— O, fericită Anglie, care ai dat naștere celui mai mare poet!

Unul dintre oratorii serbării, Arthur Bourchier, cel mai sărbătorit artist al scenei din Anglia, și-a exprimat în cuvântarea sa părerea, că înțelegerea cordială între Maria-Britanie și imperiul german ar înainta cu un pas însemnat, dacă Max Reinhardt ar merge în anul 1916 la Londra și, cu prilejul aniversării morții lui Shakespeare, ar reprezenta cu recunoscută măiestrie vre-o capod'operă a nemuritorului poet britanic.

Dela Clubul sportiv ardelen din Cluj primim spre publicare următoarele: Comitetul C. S. A. în ședința sa din 15 Aprilie s. t., constatând împrejurările nefavorabile în cari se află populația română din comitatul Sălaj-Dobocă, pe baza informațiilor primite, se vede silit a amâna până la alt timp mai favorabil, concursul planuit în Dej.

Spesele mari de circa 2000 cor., necesitate de întâiul concurs nu se pot acoperi, decât acolo unde putem conta la o mare afuență a publicului. Astfel ne vom nizi ca toate forțele să le concentrăm la concursul din Orăștie, al cărui termin s-a stabilit definitiv pe ziua de 31 Mai a. c.

Comitetul aranjator al concursurilor apelează la toți înțelegătorii și iubitorii de sport, să doneze obiecte potrivite pentru premierea forțelor distinse. Obiectele se trimit pe adresa clubului (Cluj, Király u. nr. 18) iar acei cari binevoesc a dona sume în bani, cât de mici, să trimită paralele, cu indicarea destinațiunii, la Institutul de credit și economii »Economul« (Cluj).

Vezevul în activitate. Din Neapole se anunță: în decursul unui puternic murmur subteran, care s-a auzit în întreg cursul zilei de alaltaieri, Vezevul a început a da semne de activitate. Din craterul superior al vulcanului a început să iasă o materie fluidă de sul-

fur și să fâșnească gazuri otrăvicioase. Populația din Rossina și Pugliano și-a părăsit îngrozită locuințele, căutând să se salveze.

Observatorul Vezevului anunță, că nu sunt temeri de pericol, dar profesorul Salvi e tocmai de părere contrară, susținând că e foarte probabilă o erupțiune, în urma faptului, că vulcanul prezintă tocmai simptomele erupțiunii din 1906.

Ruinele turnului din Babilon. Zilele acestea a apărut buletinul Societății Orientale Germane, care cuprinde amănunte interesante despre succesul săpăturilor arheologice, săvârșite până acum în Mesopotamia. După cum rezultă din acest buletin, cel mai de importanță succes al săpăturilor este descoperirea ruinelor vestitului turn babilonic din evul vechi. Au fost găsite trei din gradațiunile monumentalului turn, cari au ajuns până la înălțimea primului etaj al turnului. A fost descoperită și o parte a rămășițelor cetății lui Nabopolassar, tatăl lui Nabucodonosor. Din această cetate au fost descoperite în urma săpăturilor de până acum, marea poartă și trei coluri din zidurile cetății, stabilindu-se astfel cu siguranță, cât era de mare orașul înainte de a fi fost începută reedificarea lui în partea lui Nabucodonosor.

Din Brașov și Tara-Bârsei.

Petreceere în Arpăcat. Duminecă seară (prima zi de Paști) s'a dat, în comuna Arpăcat, o foarte reușită petreceere populară. Rezultatele morale ca și materiale sunt cu atât mai îmbucurătoare cu cât e vorba de un sat mixt româno-maghiar, care n'a avut școală românească niciodată. Și rezultatele acestea sunt a se atribui în măsură covârșitoare părintelui *Aurel Nistor*, care dezvoltă o intensă activitate culturală printre săteni.

S'a jucat și teatru: *Crăciunul lui Osman*, tragi-comedie de d. Victor Eftimiu (în biblioteca Societății pentru fond de teatru). Rolurile au fost ținute de doarele: Valeria Cioflec și Elena Raftoiu, eleve ale școlii Reuniunii femeilor române din Brașov și de d-nii: Nicolae Colan, elev al clasei VIII gimnazială (Brașov) și Gheorghe Colan.

Piesa d-lui Victor Eftimiu a plăcut mult și s'a dovedit foarte potrivită pentru săteni — *Azistent.*

Banca de scont transilvană societate anonimă, Brașov. Joi s'a fondat în Brașov, Banca de scont transilvană, soc. anonimă, la care participă sucursala Băncii anglo-austriace din Budapesta, casa de Bancă Mihalovits-Nussbaeher și un grup de firme solide din orașul nostru. Societatea sus amintită a preluat afacerile casei de Bancă de aici Mihalovits — Nussbaeher, care de mulți ani se bucură la noi de cel mai bun renume. Noua firmă are un capital de 1.500.000 de coroane, deplin versat, și constă din 7500 de acțiuni a 200 coroane. Societatea este în același timp afiliată Băncii anglo-austriace din Budapesta, care i pune la dispoziție fondurile trebuincioase.

Aceasta nouă societate își propune a lucra în cea mai bună înțelegere cu instituțiile de Bancă existente în Brașov, contribuind în acest mod la prosperarea economică, și înlesnind afacerile comerciale și industriale din Brașov și împrejurime.

În adunarea generală, care s'a ținut la 23 cort, au fost aleși următorii: Președinte Iosif Stereanyi, consilier intim c. r. al Maj. Sale, fost secretar de stat, deputat. Vicepreședintii: Carl Czeli fabricant și Trangott Copony deputat.

Membrii Direcțiunii: Carl Bretz dir de Bancă (Făgăraș) Eugen Czeli, fabricant, Robert Depner neputător, Paul Engel dir de Bancă, Carl Ganzert fabricant, Samuel Klein neputător, Ludwig Mertz consilier aulic dir. de Bancă (Cluj), Stelian Mihalovits, director de Bancă, Dr Heracle Mihalovits, medic (Viena), Heinrich Nussbaeher, dir. de Bancă (Budapesta), Dr Max Planer, directorul Băncii anglo-austriace din Budapesta, Georg Schmutzler fabricant, Jos. Schreiber fabricant, Wilhelm Scheiber fabricant, Hugo Schwarz, director de Bancă (Viena), Lukas Werzar director de fabrică. Advocatul noului firme este Dr Alfred Tontsch.

Concert militar în Cafeneaua «Coroană». De aci înainte concertează în cafeneaua «Coroană» muzica militară în fiecare Joi, Sâmbătă și Duminecă dela 9 ore seara. (5—30)

În Restaurantul «Coroană» concert militar în fiecare Joi și Duminecă dela 8—10 ore seara. Intrarea liberă.

Dela societatea noastră teatrală.

Concurs.

„Societatea pentru fond de teatru român“ publică un nou concurs pentru o piesă teatrală originală, în următoarele condiții:

1. Acțiunea să fie luată din viața poporului nostru din Ardeal.
2. piesa să aibă 1 sau mult 2 acte și
3. să conțină și jocuri naționale, eventual cântări, naționale, imbinete în decursul acțiunii.

Premiul va fi de 200 cor. și este pus la dispoziția comitetului din partea d-lui advocat Dr. Constantin Popovici din Beiuș, care își rezervă dreptul de a lăsa să se reprezente piesa pentru întâia dată în Beiuș.

Manuscrisele anonime (cu numele autorului, în plic închis) se vor înainta secretarului-literar al societății noastre, Dr. Horia Petra-Petrescu, până în 1/14 Oct. n., a. c.

Brașov, 15/28 Martie 1914.

Pentru Comitet:

Dr. Alex. Vaida-Voevod,
președinte.

Dr. Tiberiu Brediceanu,
secretar.

ULTIME ȘTIRI.

Sătmar 25 Aprilie. (Tel. pat.) Eri după amiazi a sosit aici prim-procurorul din Dobrișin Igyártó Sándor, care urmărește cu atențiune debaterile. Din prezența acestuia aici deducem unii, că ar fi vorba ca să se revoace câteva puncte de acuzație.

Terminându-se astăzi ascultarea martorilor procurorul și-a rostit rechizitoriul ticluit după clișeu obișnuit. După amiazi s'au început pledoariile. Vorbește apărătorul Dr. Pordea.

Mexico, 25 April. Agitația Mexicanilor în contra Americanilor e colosală. Trupele lui Huerta au pătruns prin două puncte pe teritoriul american.

New-York, 25 Aprilie. La Veracruz Americanii au debarcat trupe noi. Guvernul american va chema sub arme 250.000 soldați. Nu mai începe nici o indoială, că revoluționarii mexicani s'au unit cu Huerta în contra Statelor-Unile. Situația e considerată ca foarte critică. În congresul din Washington s'a dat expresiune nemulțumirii față de politica lui Wilson, care a încurcat atât de mult situația, încât războiul pare inevitabil.

Sătmar 25 April. (Tel. part.) *Față de ieșirea lui Tisza în camera ungară în contra dep. Vaida, deputații Mihali și C. Pop, cari se află aici, au dat o declarație în care se identifică cu dep. Vaida și resping acuza de rusofiliism. Ei constată că Dr. Vaida a exprimat vederile neamului întreg.*

Berlin, 25. April. Din New-York se telegrafiază că amiralul Badger a cerut prin telegrafia fără fir să i se trimită în grabă ajutoare. Radiograma amiralului Badger a produs mare iritațiune în cercurile maritime. Badger anunță că Huerta va trimite în curând 20.000 mexicani în potruva americanilor debarcați la Veracruz. 20.000 mexicani au plecat dela Puebla spre Veracruz. Orașul nefiind întărit, amiralul Badger se teme că nu va putea rezista. Lupta între americani și mexicani a durat Joi toată ziua.

In Panteon.

Se caută pentru cumpărare cartea: *In Panteon. Marii noștri bărbați de la 1848—49, de Silvestru Moldovan. Sibiu 1901.*

A se adresa la redacția «Gazetei», indicând și prețul de vânzare.

Proprietar:

Tip. A. Mureșianu: Brăncuș & Comp

Redactor responsabil:
Ioan Brotea.

totdeauna atât de frumos și delicat cu mine, — dar întrebarea e un lucru foarte gingaș, nu trebuie să-mi iai în nume de rău... — continuă el gângăvind.

Doamne, acești bărbați curagioși, puternici!

— „Negreșit că nu! — îi răspunsei eu cu o clipire ce inspiră curagiu și-i întinsei mâna.

El mă privi și eu simții că mă înroșesc, — atunci am o înfățișare cu mult mai fermecătoare — și inima încep să-mi bată de credeam că-mi sparge pieptul. Se apropiase momentul deciziv.

El îmi ținea mâna într'a lui și continuă:

— Aș dori tare mult să știu, dacă sora dtale Frieda mă iubește, eu cred...

— Ce voiști să știi? — isbucni eu retrăgându-mi repede mâna, și dintr'odată mi se ntunecă dinaintea ochilor, și mă cuprinsu un leșin.

Când mi-am recăștigat conștiința, ședeam încă tot pe bancă. El îmi pusese pe cap o batistă udă și-mi ținea la nas o sticlucă, să miros din ea.

Infuriată sării drept în picioare și

aruncau batista cât colo. Neghiobul de om îmi deranjase, cu apa lui, și buclele mele frumoase, încât arătam ca o pisică plouată.

— Negreșit, asta îți-a cauzat o oboseală prea mare, căldură... — îngână el.

— Dacă dta voiești să ști, că sora mea te iubește, — îi întrerupsei eu — întrebă-o pe ea și cu cât o vom ajunge mai degrabă cu atât mai curând o poți întreba! Am pornit apoi înainte.

— Ei pofteste acum! — îi zisei eu zâmbind în vreme ce el sta încă tot uimit cu sticlucă în mână.

O, eu știu bine să mă stăpânesc! Ce crezi?

Și deoarece tocmai se ivia vaporul, ce duce la Wausee, îi spusei, că fiind prea istovită în urma căldurii și oboselei drumului parcurs cu roata, aș dori să plec cu vaporul după ce el cunoștea drumul, așa că putea să se întoarcă singur cu roata. Dar el nu mă părăsi. Din fericire întâlnii pe vapor pe o prietină a surorii mele mai în etate. Ea este institutoare și făcuse cu cele două fetițe ale ei o excursie. Cu toate că eu de altfel nu o pot suferi de loc, m-am întreținut cu ea cât a fost drumul de lung și o invitai atât pe ea cât și

pe cele două fetițe încredințate ei, la cafea, în pavilionul svedian, numai ca să nu mai fiu silită să stau de vorbă cu el.

Și acum inchipuie-ți! Cu toate astea, am plans azi-noapte amar de tot. În dimineața următoare el a plecat și alaltaieri a pețit-o pe Frieda. Se-nțelege în scris, căci curagiu n-are nici de-o groșiță. Și Frieda o să-l ia.

Iată-mă acum dar tot acolo unde-am fost. Mai bine-aș vrea să nu mă mai mărit de loc, fiindcă mi-a trecut pofta; bărbații sunt prea neghiobi; dar dacă stau și mă gândesc, în felul acesta tot nu pot eu răbda aici până în fine, adăogând încă și aceea că sunt numai singură. Eu cred, că dacă mă voi mărita cu un altul cât mai curând, o să-i cadă lui cu atât mai greu. Nu ești și tu de părerea mea? Dar numai de-aș ști vre-unul. N-ai tu cumva nici un cunoscut pe-acolo, ca să mi-l recomanzi? O, de-aș putea fi la tine; la băi se fac doar atât de ușor cunoștințe! I-an caută puțin împrejur și-mi scrie ca să măngâi

pe nenorocita ta prietină

Toni.

PARK-SANATORIUM

Budapest, VI Arena ut 84/b.
Pădurea oraşului.

Despărţământul pentru bolnavi de
Beşica rinichiului
şi prostata.

1-10

Sa deschis! Atelierul de fotografie „SOLE”
Aranjament de tot modern.

Tel. 620. — Srtada Vămei Nr. 19. — Tel. 620.

Deschidere de Magazin.

Avem onoarea a aduce la cunoştinţa Onor. public, că am deschis

Depositul Fabricii noastre:

Strada Porţii Nr. 6.

In Magazinul nostru vom vinde produsele noastre, fabricate după principiile cele mai solide, din un material şi de o executare recunoscută de bunăi
Mai departe un asortiment bogat de gulere, manjete, cravate cu preţur. convenabile fixe.

Ne rugăm de sprijinul întreprinderii noastre, şi semnăm cu toată stima:

Fabrica de împletituri şi tricotaj,
J. Teutsch & Cie.

6-3

Restaurantul din grădina

„Schneiderzwinger“

Braşov, Târgul Cailor 17.

S'a deschis astăzi în 25 Aprilie.

Vine la vânzare Berea excelentă **Czell Bräu, Hell Salvator** şi **Victoria Bräu**. Vinuri naturale de Ardeal.
Cost excelent în abonament în Restaurant şi afară.
Serviciu cu atenţiune.

SIKOT TRAJAN
BIRTAŞ.

1-3

Rămăşiţe de stofe

care s'a grămadit, la vând cu preţ foarte ieftin.
Aceste rămăşiţe de stofe sunt de ajuns pentru un costum bărbătesc. Pentru pantaloni paletu, costume de dame.
Cerşi mostre de stofe pentru bărbaţi şi dame, care le trimite gratis şi franco

Karl Kasper
fabrica de postav
INNSBRUCK 408.

1-20

Fabricate clasa prima

Pentru Sesonul de primăvară şi vară
recomandăm produsele noastre renunite ca cele mai bune şi anume:
Stofe de haine pentru domni Cheviot şi Kamgar.
Stofe de costume pentru dame unicolor gdesen.
Stofe Double pentru paltoane, Ulster şi mantale de dame
Velours şi Pimerstons pentru paltoane de eamnă şi paletu
Cheviot şi Kamgar negru pentru costume salon, irac şi smoking.
Stofe Loden impenetrabile pentru sport şi costume de vânatoare
Stofe de uniforme şi voluntar

Pleduri pentru voiaj, cergă pentru voiaj, trăsuri, cai, covoare, etc. etc
Fabrici de postav, mărfuri de modă şi tricotaj.

WILHELM SCHERG & Cie.
47-50 deposit de vânzare
Fabricate clasa prima

Ce ti şi răspândi
„Gazeta Transilvaniei”

Cel mai bun isvor de cumpărat:
CIAI ŞI RUM,
PRĚJITURI DE CIAI,
MIERE DIN FLORI,
VIN DE MALAGA,
COGNAC, LICHERURI.

Jul. Teutsch Magazin de droguerie.
Fondat în anul 1890.
Telefon Nr. 196.

DESCHIDERE DE MAGAZIN.

Am onnarea a aduce la cunoştinţa Oa. public, că după un period de 22 ani de activitate, am eşit din legăturile cu firma „Friedrich Reiser” şi am deschis pe piaţa din loc în **Colţul stradei Vămei Nr. 36 (palatul Czell)** un

MAGAZIN

cu articoli de strungărie şi umbrele (corturi).

Se află un deposit asortat bine cu umbrele dela genre cel mai ieftin până la cel mai fin articoli de galanterie ca rechisite de fumat, bastoane, etc.

Reparaturi ce cade în bransa aceasta ca imbrăcarea de corturi cu stofe bune cu garanţie, reparaturi la umbrele bastoane, gente, păpuşi se execută **solid şi punctual.**

Rog on. public ami sprijini între prinderea mea semnez cu stimă **Victor Goldschmidt.**

Banca Naţională a României.

Situaţiune sumară

1913		1914	
30 Martie	Activ:	22 Martie	29 Martie
205.837,995	149.230.995 (stoc. Jaur . 56.607.000 (met.)trate c. aur 56.642.000	210.328.479	212.638.828
1.494,780	Argint şi diverse monede	667,438	631,929
48.412,090	Portofoliu Român şi străin	182.958,923	198.775,588
	(15.992,800 Impr. pe ef. pub. 24.394.300)		
33.672,075	33.205,300 Impr. pe ef. p. în et. crt: 43.648,000	50,749,060	49.308.440
	15.526 025 din care nu s'aurid. lei: 18 733.860		
	17.679.275		
12.895,740	Imprumutul Statului (fără dobândă)	11.924,059	11.924,059
11.999,897	Efectele capital. social	11.999,674	11.999,674
17.319.977	Efectele fondului de rezervă	16.933,877	16.933,877
4.150,281	Efect. fond. de amort. imob. m. şi maş.	4.070,281	4.070,281
6.413,430	Imobile	6.605,924	6.605,974
884,725	Mobilier şi maşini de Imprimerie	1,026,322	1.045.093
910,494	Cheltueli de Administraţiune	910 191	955.314
109.096,637	Efecte şi alte valori în păstrare	150,166,987	149.443.987
111,511,675	Efecte în gaj şi în păstrare provizorie	132,757,427	133.352,527
36,231,910	Conturi curente	9,813,435	12.174.277
7,925,965	Conturi de valori	20,847,336	20.039.201
4,711,742	Conturi diverse	33,538 595	26.138.690
713 469.408		845.298.008	856.937.739
	Pasiv:		
12.000,000	Capital	12.000,000	12.000,000
34.321,430	Fond de rezervă	33,833,338	36,847.988
5.018,580	Fond. amort. imob. mob. şi maşini	5,507,358	5.309,358
406,043.140	Bilete de bancă în circulaţiune	422.989.540	433.930.380
2,490,538	Dobânzi şi beneficii diverse	2,671.115	2.910,791
11,657,578	Conuuti curente şi recep. la veder	26,855.798	26.287.176
220,608,312	Efecte şi alte valori de restituit	282.924,414	282.796,514
21,329,830	Conturi diverse	55.729.515	56.855.632
713,469.408		845,298.008	856.937.739
	Taxa: Scont 6%, Dobânda 6%.		

Pentru gunoie de toamnă!
Făina Thomas veritabila!

Marca originală steaua!

este cel mai bun mijloc acidphosphoric. Veritabil dacă este pus în Sac cu plumbul original. Fiecare sac are procentele conţinutului A se feri de imitaţii. Se atrage atenţiunea la preţurile prezente de tot ieftine.

Wilhelm Kalmar

Reprezentant general al fabricelor Thmasphosphat, Berlin, Budapest VI, Andrassy-ut 49. 1-20

Inainte de a comanda sau de a cumpă.a!

Mă . cga Vă convinge ce ieftin, cu preţ potrivit puteţi cumpăra dela mine.
Cu toată stima

H. OSTERSETZER

Mare Magazin de Giuvaericale, obiecte de aur şi argint.
BRAŞOV, TÂRGUL GRĂDLUI Nr. 9.

Atelier propriu cu masinării de preciziune pentru reparaturi.

Balsamul Farmacistului A. THIERRY

este o dntorie vindcătoare la toate sufevinţele de plămâni piept, alină oatarul şi peripneumonia şi tusea. Are efect excelent la laringită. Prin garga iza: împiedecă dnteritis, răguşală etc. Vindcă irigurile, Vindcă boale de ficat stomac intestine colică, asthmă, congestiune, acreală în gât etc. Vindcă trănji, hemeroid. Are efect purgativ, curăţă rinichi, excita apetitul. Serveşte cu succes la dureri de dinţi, foolosit ca apă de gură întăreşte gingiile, delătură mirosul greu din gură şi stomac, dureri de cap, soldină etc. Mijloc bun contra limbricilor. Folosit extern pentru rane, foc viu, fistule, arsuri, degerături, rce. — Să nu lipsească din aici o casă, cu deosebire când gra-reasă îndurnţă colera şi alte epidemii. — A se adresa:

An die Schutzengel-Apotheke des A. THIERY în Pregrada bei Rohitsch. 12 sticle mici sau 6 dupli sau 1 sticlă specială costă 5 K 60 b. La comanda mai mari preţuri scăzute.

Alifa Centifolia veritabilă.
opreşte şi vindcă inveninarea sângeului, face operaţia de prisos. Se foloseşte la stăgarea curgerei lapteini de prisos dureri de piept, foc viu, sufevinţe vechi la picioare, oase, rani, umflături de picioare şi carie; rani de lovituri, contuziuni. scuturarea corpurilor străine ca ţădări de sticlă, aschii, năşp, etc. ghimpi etc., la umflături abscese, slubă, umflătură de unghii, băşică, rani la picioare, rani produse de arsuri degerături, umflături de gât, rani la copii etc etc.

2 boreane costă 3 K 60 bani, cu ramburs sau trimişirea banilor. Se opăta la farmacia „sef v. Tôrok şi la farmacia din Ungaria. Eu gres la Dregnerii: Thilmayer & Seiz, Kochmeister Nachf, Brüder Rodanovits în Bpesta Unde nu se adă depezi să se facă comanda direct la 45-50

Schutzengel-Apotheke des A. Thiery în Pregrada bei Rohitsch.